

Virová hepatitida C v rizikových populacích v České republice: od diagnózy k eliminaci

MUDr. Laura Krekulová, PhD

IV. interní klinika 1. LF UK a VFN v Praze a Remedis, Praha

Infekce virem hepatitidy typu C (HCV) je rozšířena po celém světě. Dle WHO je infikováno asi 71 milionů osob, z toho 6,1 milionů v souvislosti s injekční aplikací psychoaktivních látek. Česká republika patří mezi země s nízkou séroprevalencí HCV. Po zavedení testování dárců krve a používáním jednorázového injekčního materiálu se hlavní cestou šíření HCV ve vyspělých zemích včetně ČR stala injekční aplikace psychoaktivních látek. Virus hepatitidy C je geneticky velmi variabilní, je popsáno 7 základních genotypů a desítky subtypů. Genotyp viru ovlivňuje jeho vlastnosti a současně i diagnostický a terapeutický algoritmus. V roce 2016 WHO vyhlásila plán eliminace HCV. V Evropě i v ČR jsou 2/3 nových HCV infekcí v přímé souvislosti s injekční aplikací drog, je tedy třeba vynaložit maximální úsilí právě v této rizikové skupině.

Vlastní výzkum jsme iniciálně zaměřili na přesnou specifikaci HCV genotypů v ČR přímým sekvenováním a následně na vývoj zcela nové diagnostické metody (RSS PCR) umožňující rychlé odlišení jednotlivých subtypů. V letech 1998 – 2000 se v ČR dominantně vyskytoval subtyp 1b jak mezi iatrogeně infikovanými pacienty z obecné populace, tak i v rizikové populaci uživatelů drog. V té době jsme stanovili hypotézu, že v následujících letech dojde ke změně zastoupení genotypů (genotypovému shiftu) a situace v ČR se vyvine analogicky vyspělým zemím. Výzkum publikovaný v roce 2019, který je průřezem sledování vývoje infekce v letech 1998 - 2012, tento předpoklad jednoznačně potvrdil.

Více než 20 let před vyhlášením plánu WHO, který považuje léčbu u uživatelů drog za klíčovou, jsme iniciovali „Program komplexní péče pro pacienty s komorbiditou závislosti“. Skutečnost, že pro uživatele je potřeba vytvořit systém péče přizpůsobený jejich specifickým potřebám, je nyní hlavním tématem odborných konferencí zaměřených na léčbu HCV. V rámci klinické studie podpořené NIH USA grantem byli v letech 2005-10 léčeni injekční uživatelé s HCV infekcí interferonovým režimem dle dobového standardu. Úspěšnost naší léčby byla přes 80 % vyléčených (ITT), v kontrastu k udávané 55% úspěšnosti léčby v ostatních studiích z té doby. Práce se závislými klienty před zahájením léčby i v jejím průběhu byla pro úspěch léčby chronické HCV infekce klíčová, protože zajistila potřebnou adherenci pacientů.

Aktuálně jsou největší výzvou pro eliminaci HCV pacienti ze skryté drogové scény a z vyloučených populací, kteří běžně nejsou v kontaktu se zdravotním systémem. Jejich identifikace, diagnostika a následná léčba je mimořádně obtížná. Práce realizovaná na našem pracovišti v Brně popisuje model hepatologické péče v adiktologické ambulanci otevřené přímo v centru romské lokality. Pilotní projekt potvrdil hypotézu, že vyloučené komunity jsou ohnisky HCV infekce. Séroprevalence 91,5 % převyšuje výskyt HCV infekce v ostatních sledovaných skupinách v ČR. Projekt je cestou a návodem k realizaci eliminace HCV infekce v takto mimořádně obtížném terénu.

KREKULOVA, Laura, Vratislav REHAK, Nora MADRIGAL, Matthew JOHNSON, Patrick KILLORAN a Lee W. RILEY. Genotypic and Epidemiologic Characteristics of Hepatitis C Virus Infections among Recent Injection Drug User and Nonuser Populations. *Clinical Infectious Diseases*. 2001, 33(8), 1435-1438. DOI: 10.1086/323199. ISSN 1058-4838. Dostupné také z: <https://academic.oup.com/cid/article-lookup/doi/10.1086/323199>. IF₂₀₀₁ = 3,965

KREKULOVA, L., V. REHAK, A. E. WAKIL, E. HARRIS a L. W. RILEY. Nested Restriction Site-Specific PCR To Detect and Type Hepatitis C Virus (HCV): a Rapid Method To Distinguish HCV Subtype 1b from Other Genotypes. *Journal of Clinical Microbiology*. 2001, 39(5), 1774-1780. DOI: 10.1128/JCM.39.5.1774-1780.2001. ISSN 0095-1137. Dostupné také z: <http://jcm.asm.org/cgi/doi/10.1128/JCM.39.5.1774-1780.2001>. IF₂₀₀₁ = 3,965

KREKULOVÁ, Laura, V. REHAK a L. W. RILEY. Hepatitis C virus (HCV) 5'NC sequence variants and their association with hepatitis C risk groups. *Journal of Clinical Virology*. 2005, 32(4), 300-304. ISSN 1386-6532. Dostupné také z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S138665320400246X?via%3Dihub>. IF₂₀₀₅ = 2,623